

NEUROPÆDAGOGIK, LÆRING OG FORANDRINGS- PROCESSER

BAGGRUND FOR TEMAET

Inden for kognitionsforskningen er der de seneste år sket en stor udvikling. Man taler i dag således om den tredje generation af kognitionsforskningen, som lægger vægt på embodiment og enaktiv tilgang i forståelsen af kognition. På den baggrund er det relevant med et temanummer i UCN Perspektiv med fokus på at belyse den pædagogiske betydning af de nyeste landevindinger inden for kognitionsforskningen under titlen *Neuropædagogik – perspektiver på lærings- og forandringsprocesser*.

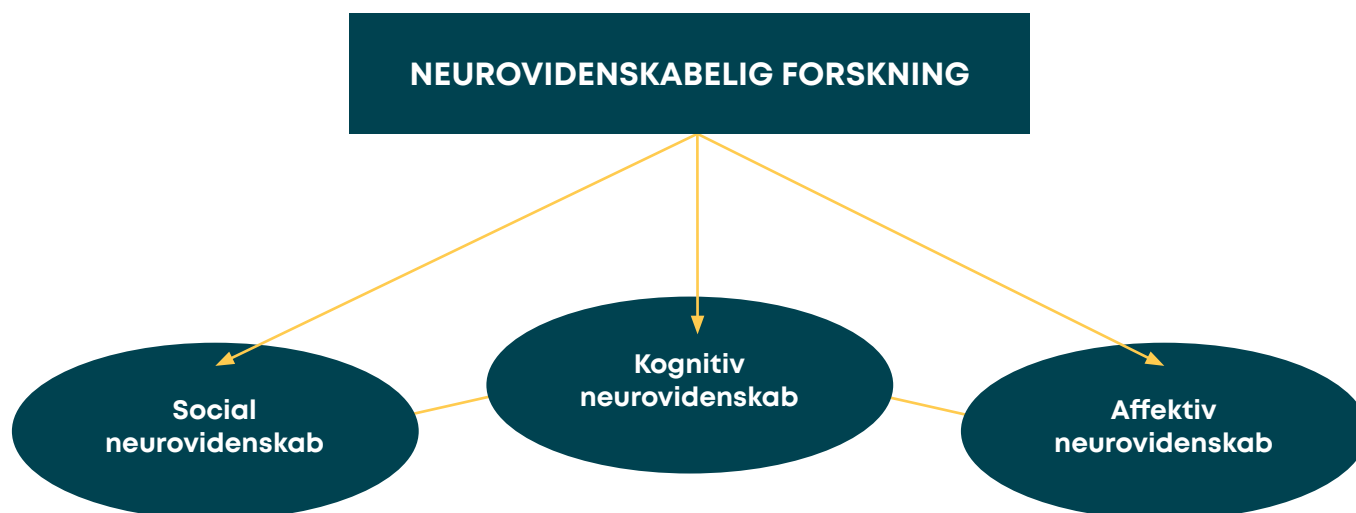
Den tredje generation af kognitionsforskningen har et specifikt fokus på koblingen mellem det, der sker i os som mennesker, og det, der sker i vores omgivelser. Dette kaldes den enaktive tilgang og betyder, at vi aldrig kan forstå og vurdere et andet menneskes adfærd uden at sammenholde den med det, der sker i omgivelserne. Handlinger skal

derfor betragtes som reaktion på den måde, som verden viser sig på for den enkelte, og når man handler, er det i et forsøg på at skabe mening med det, der sker i os og omkring os. Denne forståelse er bl.a. inspireret af teoridannelsen om embodiment, hvor handlinger må forstås relationelt.

Teorien om embodiment bygger bl.a. på Merleau-Pontys kropsfænomenologi, og den har fokus på, hvilken betydning kroppen har i forbindelse med læring. Ifølge Merleau-Ponty er menneskets kropslighed afgørende for den måde, hvorpå mennesket møder og erkender verden. Kroppen er det grundlæggende fundament for vores væren i verden. Han udtrykker det sådan: "Kroppen er bæreren af væren-i-verden, og det at besidde en krop betyder for et levende væsen at slutte sig til et bestemt miljø og smelte sammen med særlige forehavender".

Læring og forandringsprocesser tager i et neuropædagogisk perspektiv udgangspunkt i hjerne, krop og omverden, og læring forstås som et samspil mellem den enkelte og omgivelserne – læring er med andre ord hverken i hjernen eller i omverdenen, men i relationen, og læring forankres både i hjernen, kroppen og omverdenen. Det betyder, at det er den professionelle, der har ansvaret for relationen og dermed også ansvaret for, at lærings- og forandringsprocesser faciliteres på en måde, som virker meningsfuld for de involverede. Som professionel er man altid nødt til at se på sig selv og sin egen andel i forhold til det, der foregår i relationen, fordi den er selve udgangspunktet for læring. Resultatet af læring konsolideres både i hjernen og i et styrket forhold til omverdenen. Kroppen (embodiment) og konteksten spiller en afgørende og uadskillelig rolle i det neuropædagogiske arbejde.

FORORD

Mortensen, A. (2019): Neuropædagogik med mennesket i centrum. Dafolo

På baggrund af udviklingen inden for kognitiv, affektiv og social neurovidenskab lægges der op til et opgør med den traditionelle forståelse af kognition, som er dominerende i første og anden generation af kognitionsforskningen. Forskning har ført til udviklingen af en tredje generation med hjerne, krop og omverden som et neuropædagogisk fundament for det pædagogiske og didaktiske arbejde.

Tredje generation af kognitionsforskningen er udviklet på baggrund af kognitiv, affektiv og social neurovidenskab, som også kaldes for SCAN (*Social, Cognitive and Affective Neuroscience*).

SCAN er en tværvideenskabelig disciplin, som forsøger at integrere teorier og metoder med henblik på at udvikle viden og analysemodeller.

Omverdenen er et centralt element, og derfor faciliteres lærings- og forandringsprocesser i

det neuropædagogiske arbejde med udgangspunkt i det udvidede kognitionsbegreb, hvor det kognitive, det emotionelle, det sociale og det kropslige sættes dialektisk i spil. Det betyder, at vurdering af læring og forandring ikke udelukkende kan være baseret på kognitive målinger som eksempelvis faglige test og evne til problemløsning eller selvrefleksion, men også skal baseres på en vurdering af kropslig, emotionel og social læring.

I det følgende kommer der syv artikler, der på forskellig vis belyser centrale temaer med afsæt i neuropædagogik.

PRÆSENTATION AF ARTIKLERNE

I artiklen "Børns stressreaktion i mødet med dagtilbud" sætter adjunkt Sandra Toft Andersen fokus på, hvordan 0-6-årige børn til tider stresses, og hvilken viden og forståelse pædagogiske dagtilbud har vedr. stress, samt hvordan der

arbejdes ud fra disse forståelser. Artiklen belyser, hvordan børns måde at opfatte potentielle stressorer på har afgørende betydning for, hvorvidt barnet vil reagere i form af en negativ stressrespons eller ej.

Lektor Rikke Brændgaard Sørensen, docent Diana Schack Thoft, post.doc. og lektor Siri Lygum Voldbjerg belyser i artiklen "Hvordan kan neuropædagogik og Fundamentals of Care kvalificere sygeplejen til mennesker med demens?" de store konsekvenser, en demenssygdom har for mennesker med demens, hvor der er forsøgt en række tiltag, herunder neuropædagogik som ramme til at forstå personen med demens. Der er en stigende forskningsinteresse inden for begrebsrammen Fundamentals of Care (FoC) og demens, men det er udforsket, hvordan neuropædagogik og FoC kan bidrage til demensområdet.

FORORD

I artiklen *"Mad og måltider i et neuropædagogisk perspektiv"* sætter lektor Ulla Hvid Damtoft og lektor Merete Sand en ny dagsorden i forhold til perspektiver på mad og måltider. Artiklen bidrager med viden om og giver neuropædagogiske perspektiver på, hvordan måltider kan give muligheder for nye oplevelser for borgerne. I artiklen præsenteres udvalgte dele af neuropædagogisk teori med særligt fokus på hjerne, krop og omverden og det neuropædagogiske firkløver.

"Mentalisering og epistemisk tillid i supervisionsrummet ud fra et neuropædagogisk perspektiv" er en casestory skrevet af adjunkt Eva

Maria Oberländer og lektor Lene Marie Schack. Med afsæt i et neuropædagogisk perspektiv på mentalisering sættes der fokus på at forstå betydningen af en mentaliserende indstilling i supervisionsrummet ud fra definitionen "at have sindet på sinde og kroppen på sinde". Begrebet epistemisk tillid kobles til mentalisering og er interessant, da det beskrives som en forudsætning for at kunne modtage kommunikation og læring fra omverdenen.

Lektor Charlotte Thomsen og centerleder Anni Mortensen tager i artiklen *"Neuropædagogik og omverdenperspektiver"* udgangspunkt i et forskningsprojekt, hvor det undersøges, på hvilken måde neuropædagogisk viden har indflydelse på læreres og skolepædagogers samarbejde og kommunikation om elevernes trivsel, læring og læringsparathed. Artiklen viser, hvordan fortællinger og refleksioner har ændret sig, i takt med at lærere og skolepædagoger får en neuropædagogisk forståelse. Dette med en særlig opmærksomhed på, hvilken indflydelse omverdenen og kulturen har på elevernes læring.

I artiklen *"Vejledning af unge i et neuropædagogisk perspektiv"* kommer adjunkt Tina Klinkby med forslag til, hvordan en

neuropædagogisk tilgang kan anvendes i vejledning af unge. Problemstillingen i artiklen og vejledningen tager udgangspunkt i dialogen mellem vejleder og den unge. Artiklens praksisperspektiv er gennem et kvalitativt fokusgruppeinterview, der omhandler en gruppe vejlederes erfaringer og refleksioner over, hvordan der kan arbejdes med en neuropædagogisk tilgang til kommunikation og med vejleders egen rolle i dialogen.

Lektor Aske Glindvad Nørgaard og lektor Anette Benthholm giver i artiklen *"Mentalisering igennem videofeedback og bevægelsesleg"* bud på, hvordan bevægelseslege og videofeedback kan skabe et muligt læringsrum til at udvikle mentaliseringsevnen hos børn med autismespektrumforstyrrelse. Det centrale aspekt ved artiklen er at vise, hvordan der kan skabes udvikling af mentaliseringsevnen i kropsligt forankrede aktiviteter, som indfanges på video og efterfølgende kan anvendes i fælles dialog og verbal sprogliggørelse.

God læselyst

Anni Mortensen, centerleder, ph.d., Neuropædagogisk Kompetencecenter, pædagoguddannelsen, UCN